

СЕКЦІЯ 2 СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 338

Антоненко Є.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Національного авіаційного університету*

Нагайченко С.Є.

*магістр
Національного авіаційного університету*

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ТА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню методів державного стимулювання інвестиційної діяльності. Авторами визначено пріоритетні завдання для покращення інвестиційної привабливості в Україні. Також визначено негативні чинники що впливають на інвестиційний клімат країни.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, податкове стимулювання, фінансове стимулювання, нормативно-правова база, адміністративні бар'єри.

Антоненко Е.В., Нагайченко С.Е. ОСОБЕННОСТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ БАЗЫ И ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Статья посвящена исследованию методов государственного стимулирования инвестиционной деятельности. Авторами определены приоритетные задачи для улучшения инвестиционной привлекательности в Украине. Также определены негативные факторы, влияющие на инвестиционный климат страны.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, инвестиционный климат, налоговое стимулирование, финансовое стимулирование, нормативно-правовая база, административные барьеры.

Antonenko E.V., Nahaychenko S.E. FEATURES LEGAL FRAMEWORK AND REGULATION INVESTMENT IN UKRAINE

The article investigates methods of stimulation of investment activity. The authors identified priorities for improving the investment attractiveness of Ukraine. Also the negative factors that affect the investment climate.

Keywords: foreign investment, investment climate, tax incentives, financial incentives, regulatory framework, administrative barriers.

Постановка проблеми. Здійснення реформ державної політики для покращення інвестиційного клімату в Україні є важливою проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти інвестиційної діяльності розглядалися економістами різних країн світу такими як: Д. Даннінг, Р. Коуз, П. Ліндерт, Д. Норт, М. Портер, Ф. Рут. Дослідження різноманітних аспектів сфери іноземного інвестування, у тому числі участі України у процесах міжнародного інвестування, знайшло відображення у працях провідних українських вчених: І.В. Бондарчука, В.М. Гейця, Б.В. Губського, С.Т. Кривченка, Ю.В. Макогона, Н.М. Навроцької, В.Є. Новицького, І.В. Павленко, Ю.М. Пахомова, А.М. Поручника, О.І. Рогача, А.С. Філіпенка, О.В. Шнипко.

Існуючі наукові статті чітко та зрозуміло пояснюють особливості іноземного інвестування, висвітлюють особливості регулювання і проблематику іноземних інвестицій у країнах з різним рівнем розвитку.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в: визначенні основних завдань інвестиційної політики; аналізі негативних чинників, що перешкоджають припливу інвестицій; визначенні шляхів вирішення проблеми низької інвестиційної привабливості України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення нормативно-правової бази щодо залучення та регулювання інвестиційної діяльності є одним із го-

ловних чинників формування привабливого інвестиційного клімату, що сприяє підвищенню міжнародної інвестиційної привабливості України, значному збільшенню обсягів інвестицій, забезпеченню захисту інвестора від інвестиційних ризиків.

Іноземні інвестиції, згідно законодавства України, – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого утворюється прибуток (дохід) або досягається соціального ефекту.

Державне регулювання інвестиційної діяльності повинно виходити із реальних економічних та соціальних проблем, а також базуватися на певних теоретичних концепціях.

Основними завданнями державної інвестиційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інвестиційного розвитку України;
- удосконалення нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності (далі – ІД);
- створення умов для збереження, розвитку й використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку ІД;

– ефективне використання ринкових механізмів для сприяння ІД, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;

– розвиток міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;

– фінансова підтримка, сприятлива кредитна, податкова і митна політика у сфері ІД;

– сприяння розвитку інвестиційної інфраструктури;

– інформаційне забезпечення суб'єктів ІД;

– підготовка кваліфікованих кадрів у сфері ІД.

Єдину державну політику у сфері ІД визначає Верховна Рада України, яка створює відповідну законодавчу базу, затверджує пріоритетні напрями ІД (окремі загальнодержавні програми, програма діяльності Кабінету Міністрів України, загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального розвитку, охорони довкілля), у межах Держбюджету України визначає обсяги асигнувань для фінансової підтримки ІД.

Сьогодні, порушене оптимальне співвідношення між національними заощадженнями та інвестиціями в економіку: щороку значна частина заощаджень залишалася неконвертованою в інвестиції. Як наслідок, не повністю використовуються можливості нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки.

До перешкод залучення джерел внутрішнього інвестування в Україні можна віднести такі чинники: [2, с. 23–24].

– неузгодженість чинного законодавства. Найбільш яскравим прикладом є суперечності між нормами Господарського і Цивільного кодексів – двох законодавчих актів, які складають основу всієї законодавчої системи. Кабінет міністрів України дав доручення Міністерству юстиції до 29 липня 2008 р. розробити законопроект про відміну дії Господарського кодексу;

– слабка судова система. Судова система є ключовим елементом забезпечення законності в державі, в тому числі щодо захисту прав інвесторів, гарантованих низкою законів.

З метою заохочення інвестиційної діяльності можуть застосовуватися різноманітні методи стимулювання:

– адміністративні бар'єри залишаються надто високими й перешкоджають економічному зростанню. Система регулювання бізнесу за допомогою дозволів і перевірок в Україні – одна із найжорсткіших серед країн пострадянського простору. Наприклад, частка підприємств, що одержують дозволи протягом року, в Україні (54%) вища, ніж у Білорусі (45%), а частка підприємств, перевічених різними органами контролю протягом року (95%) така ж велика, як і в Таджикистані (96%) [1, с. 318].

Вдосконалення корпоративного управління і захист прав акціонерів. У країні залишається багато серйозних проблем у галузі корпоративного управління, переважно через неефективне законодавство.

За останній рік проблема незаконного захоплення набула іншої якості. З одного боку, загальна кількість усіх рейдерських нападів зросла, а з іншого – рейдери почали атакувати свої жертви більш відкрито, іноді навіть не приховуючи замовників рейдерських атак або діючи напяму від імені цих замовників.

– Посилення фінансового сектору. Одним із найважливіших питань, з яким пов'язане створення і розвиток бізнесу малих і середніх інвесторів, є простий доступ до фінансів [5, с. 416];

– рівень зношеності основних засобів в Україні посилює роль інвестиційного механізму лізингу. Світова практика довела, що ефективним інвестиційним механізмом і важливою складовою державної економіки та інвестиційної політики є лізинг. У країнах з розвинутою ринковою економікою його частка в інвестиціях в основні засоби становить приблизно 30%, а в решті країн з високими показниками зростання вона становить 10–15% (в Україні лише 2,7%);

– права на землю та іншу нерухомість. На сьогодні законодавство не запроваджує механізм відповідальності архітектора за всі аспекти проектування, а інженера-будівельника за всі аспекти будівельних робіт.

Відповідно до чинного законодавства у випадку будівництва або перепланування об'єктів нерухомості необхідні висновки, узгодження та дозволи (зокрема, дозволи на виконання будівельних робіт) видаються на ім'я замовника або підрядника, проте не, власне, на об'єкт нерухомості. При цьому вільний перехід таких документів до нового власника або підрядника не передбачається.

– Оподаткування. На жаль, за останні роки Україна створила собі репутацію країни з низькою передбачуваністю податкової політики;

– ринки капіталів. У правовій системі та на ринку України концепція похідних цінних паперів відома, але ще мало розвинена. Існуючий комплекс знарядь на фондовому ринку України надзвичайно обмежений, і це зумовлює труднощі для інвестора, який має намір вкладати капітал в інструменти з прийнятними характеристиками рентабельності, ризиків, ліквідності та захисту.

В Україні створено правову базу для здійснення інвестиційної діяльності, яка охоплює понад 100 правових і нормативних документів (законів, постанов, указів, положень, інструкцій). Законодавчу базу державного регулювання іноземних інвестицій становлять: Закон України «Про інвестиційну діяльність» (перший нормативний акт, у якому викладено загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України), За-

Таблиця 1.1

Методи державного стимулювання інвестиційної діяльності

Метод	Інструмент
Податкове стимулювання	Зниження ставки податку; інвестиційна податкова знижка; відміна податків на реінвестування; податкові угоди з іншими країнами; податкові кредити
Фінансове стимулювання	Прискорена амортизація; пільгові кредити; інвестиційні гарантії; безпроцентні кредити
Інфраструктурне забезпечення	надання земельних ділянок у безоплатне користування або за пільговими цінами; надання необхідних приміщень у безоплатне користування або за пільговими цінами
Стимулювання конкретних інвестиційних проектів	Цільове фінансування: ресурсо- і природозберігаючих технологій та обладнання, підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, поліпшення умов праці, проведення науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт; сприяння у проведенні техніко-економічного обґрунтування проектів

Джерело: Складено автором за даними Європейської бізнес асоціації в Україні

кон України «Про захист іноземних інвестицій» та Закон України «Про режим іноземного інвестування». Особливістю державного правового регулювання діяльності інвесторів на території України є те, що поряд із зазначеними законами, які регламентують виключно інвестиційну сферу в нашій державі, використовують положення низки міжгалузевих законів та підзаконних нормативних актів, а також те, що законодавча база у сфері регулювання інвестиційної діяльності з року в рік змінюється, впливаючи на притік (відтік) іноземних інвестицій та на варіацію рівня ефективності їх використання. Зокрема, це стосується: ускладнення (спрощення) процедури внесення іноземних інвестицій; дозвільної системи; надання (або скасування) податкових пільг для іноземних інвесторів; конкретизації напрямків вкладень інвестицій та обмежень (заборони) діяльності іноземних інвесторів в окремих сферах економіки; гарантування незмінності законодавства щодо діяльності нерезидентів протягом тривалого періоду; обґрунтування відміни наданих гарантій та ін. [8, с. 13–14].

Гальмівним чинником покращення інвестиційної привабливості в Україні та найбільш суперечливою є система надання дозволів (донедавна нараховувалось 227 видів документів дозвільного характеру та безліч дозволів, запроваджених органами виконавчої влади різних рівнів), яка є недосконалою і потребує системної реформи. Для здійснення реформи необхідно:

- завершити інвентаризацію усіх документів дозвільного характеру, що видаються суб'єктам господарювання;
- узагальнити перелік документів дозвільного характеру та визначити недоцільні та непередбачувані законами України дозвільні документи;
- ініціювати законодавче визначення переліку видів діяльності, для яких слід отримувати дозволи;
- опрацювати на регіональному рівні і за результатами ініціювати законодавче розділення усіх дозволів на дві групи (одна група – дозволи на діяльність, пов'язану з високим ступенем ризику для здоров'я громадян, безпеки суспільства чи навколишнього середовища; друга група – дозволи, необхідні для здійснення більшості видів діяльності).

Сприятливість інвестиційного клімату для іноземного інвестування характеризується системою гарантій, передбачених Українським законодавством. Проте численні зміни у законодавстві спричинили надмірну його складність і суперечливість у правозастосуванні, передусім це стосується одного із видів державних гарантій захисту іноземних інвестицій – гарантій їх захисту від зміни законодавства. В Україні гарантії прав суб'єктів інвестиційної діяльності і захист інвестицій встановлено Законом України «Про інвестиційну діяльність» [9, с. 66–69], у якому зазначено, що державними гарантіями за хисту інвестицій визнається система правових норм, які спрямовані на захист інвестицій та не стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності та сплати ними податків, зборів (обов'язкових платежів). Відповідно до положень Декрету Кабінету Міністрів України «Про режим іноземного інвестування» [7, с. 404] у разі зміни законодавства на вимогу іноземного інвестора впродовж 10 років повинно б застосовуватися спеціальне законодавство, що діяло на момент реєстрації інвестицій.

Проте, прийнятий Верховною Радою України Закон «Про режим іноземного інвестування» [3, с. 160], скасував чинність Декрету Кабінету Міністрів України «Про режим іноземного інвестування», Закону

України «Про іноземні інвестиції, та Закону України «Про Державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні». Згідно з цим Законом, для іноземних інвесторів на території України встановлено національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, за винятками, передбаченими законодавством України та міжнародними договорами України. Разом з тим, змінами, внесеними до Постанови Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про режим іноземного інвестування», передбачено, що до іноземних інвестицій, які були здійснені до набуття чинності Закону України «Про іноземні інвестиції», застосовуються державні гарантії, встановлені чинним на той час законодавством.

Фактично, податкова система України є однією з найбільш ускладнених та громіздких. Проте найбільш гальмівним чинником для поліпшення інвестиційного клімату є механізм адміністрування податків, зборів та обов'язкових платежів, а також не прогнозованість дій уряду щодо встановлення та адміністрування податків. Часта зміна законодавчих умов забезпечення іноземного інвестування спричинила плутанину щодо застосування податкового законодавства до підприємств з іноземними

З метою захисту конкуренції між суб'єктами підприємницької діяльності, створеними без залучення коштів або майна іноземного походження, та суб'єктами підприємницької діяльності, створеними за участю іноземного капіталу, а також для забезпечення державного захисту вітчизняного виробника та конституційних прав і свобод громадян України, було прийнято Закон України «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження» [2, с. 23–24], згідно з яким суб'єкти підприємництва, зокрема постійні представництва нерезидентів, створених за участі іноземних інвестицій, незалежно від форм та часу їх внесення

Висновки з даного дослідження. Підсумовуючи, варто зазначити, що законодавча база в Україні є недосконалою і не сприяє надходженню інвестицій. Присутність двох підходів до формування правової бази, де поруч з прийняттям єдиного акта, який регулює допуск іноземного капіталу в економіку країни, регулювання різних аспектів іноземної інвестиційної та підприємницької діяльності здійснюється сукупністю правових актів (галузевих, міжгалузевих Законів та підзаконних нормативних актів) ускладнює їх сприйняття. У законах більшість статей містять неточності у формулюваннях. Часта зміна законодавчих умов забезпечення іноземного інвестування спричинює плутанину щодо застосування законодавства до підприємств з іноземними інвестиціями. Відсутні будь-які конкретні положення щодо найважливіших об'єктів регулювання, пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери та території, що заплутує розв'язання проблем пільгового режиму інвестування. Сумнівним є підхід щодо наданих гарантій. Законодавство України про іноземні інвестиції, а також державні гарантії захисту іноземних інвестицій недостатньо регулюють валютне, митне та податкове законодавство, чинне на території України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.

Таким чином, нормативно-правова база інвестиційної діяльності в Україні, поза сумнівом, потребує удосконалення. Незважаючи на велику кількість законів прийнятих урядом потрібні докорінні зміни у

практиці впровадження та механізмах залучення прямих іноземних інвестицій. Необхідним є вдосконалення механізмів забезпечення ринкових прав і свобод інвесторів, а також підвищення рівня захисту інвесторів. Також приділити увагу необхідно саме вільному доступу до інформації. Закони повинні передбачувати всі можливі ситуації, в нас же вони поверхневі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми, перспективи / Л. М. Борщ. – К. : Знання, 2002. – 318 с.
2. Борщевський В. В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку / В. В. Борщевський // Фінанси України. – 2003. – № 10. – С. 23–24.
3. Бочаров В. В. Инвестиционный менеджмент / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2000. – 160 с.
4. Ванькович Д. Інвестиційний клімат в Україні та шляхи його поліпшення: економіко-правовий аспект / Д. Ванькович, Н. Демчишак // Економіст. – 2007. – № 4. – С. 46–48.
5. Сміяна Л. С. Правові основи зовнішньо-економічної діяльності: навч. посібник / Сміяна Л. С. – К. : КНТ, 2008. – 416 с.
6. Татаренко Н. О. Теорії інвестицій. Навч. посібник / Н. О. Татаренко, А. М. Поручник. – К. : КНЕУ, 2000. – 160 с.
7. Федоренко В. Инвестознaвство / В. Федоренко, А. Гойко. – К. : МАУП, 2000. – 404 с.
8. Фомін С. С. Чи потрібні нам іноземні інвестиції? / С. С. Фомін // Політика і час. – 2001. – № 3. – С. 13–14.
9. Шевченко Н. І. Сучасні інструменти державної інвестиційної політики / Н. І. Шевченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 24. – С. 66–69.

УДК 339.139

Безрукова Н. В.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки та маркетингу
Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*

Свічкарь В. А.
*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри міжнародної економіки та маркетингу
Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*

БРЕНДИНГОВІ АСПЕКТИ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ КОМПАНІЙ

Стаття присвячена аналізу особливостей створення та просування брендів у процесі інтернаціоналізації компаній. Виділені основні управлінські рішення стосовно брендів на зовнішньому ринку. Наголошено на важливості просування брендів з урахуванням вимог споживачів у кожній країні. Розглянуті питання розробки концепції бренду та його розвитку на зовнішньому ринку.

Ключові слова: бренд, інтернаціоналізація, зовнішній ринок, управління, стратегія, концепція бренду, розвиток бренду.

Bezrukova N.V., Svichkar V.A. BRANDING ASPECTS INTERNATIONALIZATION OF COMPANIES

Статья посвящена анализу особенностей создания и продвижения брендов в процессе интернационализации компании. Выделены основные управленческие решения относительно брендов на внешнем рынке. Подчеркнута важность продвижения брендов с учетом запросов потребителей в каждой стране. Рассмотрены вопросы разработки концепции бренда и его развития на внешнем рынке.

Ключевые слова: бренд, интернационализация, внешний рынок, управление, стратегия, концепция бренда, развитие бренда.

Bezrukova N.V., Svichkar V.A. BRANDING ASPECTS INTERNATIONALIZATION OF COMPANIES

This article analyzes the features of the creation and promotion of brands in the process of internationalization of the company. The basic managerial decisions about brands on the international market. Stressed the importance of promoting brands to meet the needs of consumers in each country. The problems of the development of the concept of the brand and its development in the foreign market.

Keywords: brand, internationalization, foreign market, management, strategy, the concept of brand, brand development.

Постановка проблеми. У процесі інтернаціоналізації компанії категорія «бренд» набуває нового значення. Він стає вираженням інтересів підприємства, яке виходить на зовнішній ринок, одним з основних джерел отримання прибутку у довгостроковому періоді. Від простої позначки на товарі бренд стає ключовим елементом загальної корпоративної стратегії. У сучасних умовах глобальної економіки рух бренду не опосередковується лише сферою споживання. З ускладненням взаємозв'язків між підприємствами різних країн, створенням глобальних компаній він стає елементом всього процесу відтворення, так як глобальні бренди створюють єдині (уніфіковані) стандарти виробництва, розподілу, збуту і споживання в усьому світі.

Бренд не є статичним елементом маркетингової діяльності компанії. Він постійно розвивається та

змінюється в залежності від ринкових умов та цілей компанії на ринку певної країни. Саме тому бренд потребує керування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Акцент на цінності бренду, його іміджі та індивідуальності роблять у своїх роботах такі спеціалісти, як А. Біл, Б. Берман, А. Дейян, Є. Дихтль, Дж. Еванс, Ж.-Н. Капфферер, К. Келлер, Дж. Майерс, Ч. Сендідж та інші автори. Проблеми, що пов'язані із створенням успішних брендів, обговорюються у роботах Дж. К. Веркмана [1], Г. Чармессона [2], бренди та механізми реклами досліджують Д. Аакер, Т. Амблер [3], Р. Батра, проблем управління брендами торкаються Г. Армстронг, Ф. Котлер [4], Ж.-Ж. Ламбен, П. Дойль [5].

Разом з тим практично відсутні роботи, у яких були б розглянуті особливості просування брендів у